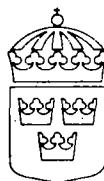

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1988/89:SfU14

Sjukförsäkringen m.m.

1988/89
SfU14

FEMTE HUVUDTITELN

Sammanfattning

I betänkandet behandlas proposition 1988/89:100, bil. 7 anslagen D 1. Bidrag till sjukförsäkringen och D 5. Bidrag till ersättning för närståendevård jämte motioner om sjukpenningfrågor. Vidare behandlas proposition 1988/89:83 om nedsättning i särskilda fall av avgiften för pensionärer vid sjukhusvård och i anslutning härtil fyra motioner från den allmänna motionstiden och fyra motioner som väckts med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker förslagen i propositionerna. Med anledning av två motioner som väckts med anledning av proposition 1988/89:83 hemställer utskottet att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen. I övrigt avstyrker utskottet bifall till behandlade motioner.

Till betänkandet har avgivits elva reservationer och ett särskilt yttrande.

Propositionerna

Proposition 1988/89:100

Regeringen (socialdepartementet) har i proposition 1988/89:100, bil. 7 föreslagit riksdagen att *dels* under punkt D 1 (s. 57–58) till Bidrag till sjukförsäkringen för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag på 7 811 000 000 kr., *dels* under punkt D 5 (s. 62) till Bidrag till ersättning vid närståendevård för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag på 4 500 000 kr.

Proposition 1988/89:83

Regeringen har i proposition 1988/89:83 föreslagit riksdagen att anta ett inom socialdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Lagförslaget återfinns i bilaga till betänkandet.

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1988/89

1988/89:Sf238 av Anita Modin och Barbro Evermo Palmerlund (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ersättning för arbetsresor i stället för utbetalning av sjukersättning.

1988/89:Sf241 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att läkarintyg vid sjukdom skall behövas först från den elfte dagen i stället för som i dag den åttonde.

1988/89:Sf242 av Ragnhild Pohanka m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen beslutar återinföra friåret för sjukhusvård när det gäller ålderspensionärer.

1988/89:Sf256 av Gudrun Norberg (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring av 21 kap. AFL såvitt avser frivillig sjukförsäkring i enlighet med vad som i motionen anförts.

1988/89:Sf268 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

3. att riksdagen beslutar hos regeringen begära att ålderspensionärernas friår i sjukvården återinförs.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:So225.

1988/89:Sf271 av Kjell-Arne Welin (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att införande av begreppet partiell sjukskrivning införs i enlighet med Trelleborgsprojektet.

1988/89:Sf283 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att fr.o.m. den 1 juli 1989 återinföra rätten för pensionärer att vistas ett år på sjukhus utan avgifter,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de pensionärer som förbrukat sitt fria år på sjukhus skall erlägga avgifter enligt det nya avgiftssystemet som trädde i kraft den 1 januari 1989,

3. att riksdagen under anslaget Bidrag till allmän sjukvård m.m. anslår ett i förhållande till regeringens förslag höjt anslag med 300 000 000 kr. för budgetåret 1989/90, för införandet av ett avgiftsfritt år för pensionärer vid sjukhusvård.

1988/89:Sf286 av Ingbritt Irhammar och Stina Eliasson (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om flexibel sjukskrivning i rehabiliterande syfte.

1988/89:Sf307 av Agne Hansson och Marianne Jönsson (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att upphäva sitt beslut att slopa ålderspensionärernas friår i sjukvården.

1988/89:Sf315 av Karin Israelsson m.fl. (c) vari yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag rörande arbetsgivarinträde i sjukförsäkringen under de 14 första sjukdagarna.

1988/89:Sf317 av Ivar Virgin (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att sjukpenning för företagare bör utgå efter den inkomst på vilken avgiften till sjukförsäkringen är grundad.

1988/89:SfU14

1988/89:Sf321 av Kjell Ericsson och Ingbritt Irhammar (båda c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning om egenföretagarnas beräkningsgrund för sjukpenning.

1988/89:Sf328 av Karin Israelsson m.fl. (c) vari yrkas

4. att riksdagen beslutar hos regeringen begära att en möjlighet införs till en frivillig sjukförsäkring för egenföretagare.

1988/89:Sf330 av Birger Hagård (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om ytterligare grader av sjukskrivning utöver de nu gällande.

1988/89:Sf334 av Sigge Godin m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om återinförande av en effektiv insjuknandedag från den 1 juli 1989 enligt vad som anförts i motionen.

1988/89:Sf336 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att från och med den 1 januari 1990 i enlighet med motionens förslag införa nya regler i sjukpenningförsäkringen.

3. att riksdagen beslutar omfördela medel från socialförsäkringssektorn till statsbudgeten i enlighet med vad som i motionen anförts.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Fi214.

1988/89:Sf353 av Sten Svensson m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär skyndsamt förslag till sådana förändringar i det nya sjukpenningssystemet att överkompensation undviks och att det blir administrativt hanterligt,

2. att riksdagen hos regeringen begär utredning om ett visst arbetsgivarinträde i sjukpenningförsäkringen i enlighet med vad i motionen anförts.

1988/89:Sf369 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av sjukförsäkringen enligt de riktlinjer som anges i motionen.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Fi223.

Motioner väckta med anledning av proposition 1988/89:83

1988/89:Sf14 av Karin Israelsson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:83 beslutar upphäva sitt tidigare beslut att slopa ålderspensionärernas friår i sjukvården,

2. att riksdagen, därest yrkande 1 ej bifalles, som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillämpningen av reglerna om nedsatt avgift i sjukvården.

1988/89:Sf15 av Sten Svensson m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att förmögenhet placerad i bostadsrätt, bostad på jordbruksfastighet eller småhusfastighet som utnyttjas som egen bostad icke skall påverka bedömningen av en pensionärs ekonomiska situation vid bedömning av avgiftsbefrielse vid sjukhusvård.

1988/89:Sf16 av Barbro Sandberg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att förmögenhet placerad i bostadsrätt, småhus, egen bostad på jordbruksfastighet samt fritidshus inte skall påverka bedömningen om avgiftsbefrielse för pensionärer vid sjukhusvård. 1988/89:SfU14

1988/89:Sf17 av Ragnhild Pohanka m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att undantagan-
depensionärerna generellt bör befrias från sjukvårdsavgift,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att pensionärer
bör ges möjlighet att söka nedsättning för sjukvårdsavgifter även för kortare
tid än en månad.

Utskottet

Sjukpenningförsäkringen

Allmänt

Den som är försäkrad enligt lagen om allmän försäkring (AFL) och bosatt i Sverige skall vara inskriven hos allmän försäkringskassa fr.o.m. den månad då hon eller han fyller 16 år. Inskrivningen medför rätt till sjukpenning om den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst uppgår till minst 6 000 kr. Den sjukpenninggrundande inkomsten motsvarar den inkomst i pengar eller vissa naturaförmåner som den försäkrade kan antas för år räknat komma att tills vidare erhålla av eget arbete, antingen på grund av anställning eller genom annat förvärvsarbete.

Sjukpenning utgår vid sjukdom som sätter ned arbetsförmågan med minst hälften. Om den försäkrade är föremål för rehabiliteringsåtgärd, skall arbetsförmågan anses nedsatt i den mån åtgärden hindrar henne eller honom att utföra förvärvsarbete. Vid fullständig nedsättning av arbetsförmågan utges hel sjukpenning och i annat fall halv sjukpenning. Sjukpenningen avses normalt ge 90 % kompensation för det inkomstbortfall som sjukdomen orsakar.

Fr.o.m. den 1 december 1987 gäller nya regler för beräkning av ersättning från sjukpenningförsäkringen vid korttidssjukdom. De nya reglerna innebär att ersättning utgår även för insjuknandedagen. För anställda utgår sjukpenningen enligt en särskild beräkningsmetod med timberäkning för sjukperioder som varar högst 14 dagar och för de första 14 dagarna av en sjukperiod. Ersättningen har anpassats till den ordinarie arbetstiden eller motsvarande normala arbetstid då den försäkrade skulle ha utfört förvärvsarbete om han inte blivit sjuk. Ersättningen utges enbart för de dagar då den försäkrade avstår från förvärvsarbete och fastställs med den sjukpenninggrundande inkomsten som utgångspunkt. Ersättningen per timme beräknas som kvoten av 90 % av den sjukpenninggrundande inkomsten och den försäkrades årsarbetstid, dvs. den ordinarie tid som den försäkrade beräknas utföra förvärvsarbete mätt i timmar per år.

I syfte att åstadkomma besparingar inom sjukförsäkringen begärs i motion Sf336 av Carl Bildt m.fl. yrkande 1 att *kompensationsnivån* fr.o.m. den 1 januari 1990 sänks till 80 % under de första 89 dagarna av en sjukperiod, dock under högst detta antal dagar per år. I motionen begärs vidare (yrkande 3) att denna besparing ävensom i samma motion föreslagna besparingar inom föräldraförsäkringen och delpensionsförsäkringen skall tillgodogöras statsbudgeten genom omfördelning av avgiftsuttaget.

I motion Sf334 av Sigge Godin m.fl. föreslås i avvaktan på resultatet av den i motion Sf369 (se s. 9) begärda översynen av sjukförsäkringen att en *effektiv insjuknandedag* återinförs fr.o.m. den 1 juli 1989. Denna bör kombineras med en spärregel som innebär att vid upprepat sjukfall inom 30 dagar skall sjukpenning utgå från första dagen.

Utskottet har senast i det av riksdagen godkända betänkandet SfU 1987/88:22 avstyrkt förslag om sänkning av kompensationsnivån och återinförande av en karensdag med hänvisning till de kännbara effekter detta skulle medföra för de försäkrade. Utskottet anser att riksdagen bör vidhålla sina tidigare ställningstaganden och avstyrker bifall till motionerna Sf336 yrkandena 1 och 3 och Sf334.

I motion Sf353 av Sten Svensson m.fl. yrkande 1 riktas kritik mot bl.a. de nya *reglerna vid korttidssjukdom*. Motionärerna begär skyndsamt förslag till sådana förändringar att överkompensation undviks och att bestämmelserna blir administrativt hanterliga. Motionärerna hänvisar bl.a. till att det vid undersökningar vid några försäkringskassor framkommit att ett stort antal försäkrade fått antingen för hög eller för låg ersättning under de första 14 dagarna och att det nya systemet medfört en stor arbetsbelastning vid försäkringskassorna som fått till följd att sjukkontrollen blivit eftersatt.

Utskottet vill erinra om att de undersökningar som hittills gjorts av kompensationsnivån vid kortare sjukfall avser ett mycket begränsat material. En stor del av undersökningarna gjordes också innan alla kollektivavtal hunnit anpassas till de nya sjukpenningreglerna. Riksförsäkringsverket har inte kunnat dra några säkra slutsatser av undersökningen utan ansett det nödvändigt att ytterligare analysera orsakerna till kompensationseffekterna. Härefter kommer verket att ta ställning till om regelförändringar eller andra åtgärder kan behövas.

Utskottet anser med hänvisning till det anförda att det inte finns anledning för riksdagen att nu begära förslag om förändringar av bestämmelserna om sjukpenning vid korttidsfrånvaro. Motion Sf353 yrkande 1 bör därför avslås.

Arbetsgivarinträde

De flesta anställda har genom särskilda avtal ersättning vid sjukdom utöver de ersättningar den allmänna försäkringen ger. Statstjänstemän och tjänstemän i en del privata företag har genom avtal rätt till sjuklön. Kommunal- och landstingsanställda har vanligen rätt till sjuklön med avdrag för sjukpenningen. Privatanställda tjänstemän får sjuklön som tillsammans med sjukpenningen oftast motsvarar den vanliga lönen. Privatanställda arbetare kan,

förutom den vanliga sjukpenningen, få ersättning genom avtalsgruppsjukförsäkring.

1988/89:SfU14

Bestämmelser om sjuklöneförmåner för huvuddelen av de statsanställda finns intagna i Allmänt avlöningsavtal för statliga och vissa andra tjänstemän (AST) och i Avlöningsavtal för statliga tjänstemän med R-tjänster (AST-R). För arbetstagare med statligt reglerade tjänster gäller i fråga om den allmänna sjukförsäkringen s.k. arbetsgivarinträde. Det innebär att arbetsgivaren betalar ut sjuklön till den anställde och i gengäld enligt bestämmelserna i 3 kap. 16 § AFL erhåller den sjukpenning som tillkommer arbetstagaren. Arbetsgivarmyndigheten ansvarar för administrationen av korta sjukfall (högst 14 dagar), medan försäkringskassan ansvarar för bedömningen av sjukfall som varar längre än 14 dagar.

Två motioner innehåller yrkanden om ett utvidgat system med arbetsgivarinträde. I motion Sf315 yrkande 2 föreslår Karin Israelsson m.fl., för att bromsa kostnadsutvecklingen inom sjukförsäkringen, att ett arbetsgivarinträde införs i sjukförsäkringen för de första 14 sjukdagarna och begär att förslag härom från regeringen föreläggs riksdagen. I motion Sf353 av Sten Svensson m.fl. anser motionärerna att man bör pröva att på sikt lösa problemen inom sjukförsäkringen genom sjuklön under en periods första skede och införa ett system med arbetsgivarinträde. De begär (yrkande 2) en utredning i detta syfte.

Utskottet behandlade frågan om arbetsgivarinträde i sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1987/88:22. Utskottet ansåg därvid att frågan om sjuklön och om därmed sammanhängande rätt för en arbetsgivare att uppbära arbetstagaren tillkommande sjukpenning i första hand är en fråga för arbetsmarknadens parter. Utskottet erinrade om att efter det att de nya reglerna om sjukpenningberäkning vid bl.a. korttidssjukdom trätt i kraft den 1 december 1987 hade en rad avtal om sjuklön vid sådan sjukdom slutits på den privata arbetsmarknaden. Utskottet, som förutsatte att riksförsäkringsverket nogt övervägde de konsekvenser dessa avtal medförde för den allmänna försäkringen, ansåg inte att det fanns skäl att utreda frågan om arbetsgivarinträde. Utskottet vidhåller denna inställning och avstyrker bifall till motionerna Sf315 yrkande 2 och Sf353 yrkande 2.

En mer omfattande översyn av sjukförsäkringens regelsystem begärs i motion Sf369 av Bengt Westerberg m.fl. yrkande 1. Motionärerna pekar bl.a. på administrativa problem med hanteringen av de nya reglerna vid korttidssjukdom, att kontrollen i sjukpenningärenden upphört i många kassor och att den tyngande hanteringen av bl.a. sjukpenningärenden gör det svårt för kassorna att ge tillräckligt utrymme åt rehabiliteringsärenden. De pekar också på rättviseproblem, såsom om det råder rimliga proportioner mellan t.ex. arbetsskade- och sjukförsäkringarna, om "tidsprofilen" är rimlig mellan korttidssjuka och långtidssjuka och om ersättningsbestämmelserna vid korttidssjukdom är tillräckligt träffsäkra för att ge avsedd kompensationsnivå. Ett annat problem är den bristande samordningen mellan resurserna inom sjukvården och sjukförsäkringen som gör att väntetiden för sjukvårdsåtgärder fördyrar sjukförsäkringen. Motionärerna förordar att pensionsberedningens pågående arbete omedelbart utvidgas till att omfatta även sjukförsäkringen. Därvid bör undersökas om sjukförsäk-

ringen kan slås samman med arbetsskadeförsäkringen. Vidare bör frågan om en utvidgad arbetsgivarperiod prövas och kopplingen mellan sjukförsäkringen och sjukvården belysas. Ett naturligt led vid översynen bör också vara att överväga kompensationsnivåer och övriga villkor för förmånerna i relation till kostnaderna.

Enligt utskottets uppfattning finns det inte anledning till en sådan översyn av sjukförsäkringen som motionärerna förordar. Utvecklingen av de nya bestämmelserna om korttidssjukdom följs såsom ovan nämnts av riksförsäkringsverket och en utredning om arbetsgivarinträde har avstyrkts ovan av utskottet. Frågor som har samband med arbetsskadeförsäkringen behandlar utskottet i betänkande 1988/89:SfU11. Frågan om en samordning mellan sjukvården och sjukförsäkringen i rehabiliteringshänseende har nyligen behandlats av rehabiliteringsberedningen, vars betänkande SOU 1988:41, Tidig och samordnad rehabilitering, nu är föremål för remissbehandling. Utskottet avstyrker således bifall till motion Sf369 yrkande 1.

Ersättningsfrågor i samband med rehabilitering

Ytterligare fyra motioner har anknytning till det arbete som redovisats av rehabiliteringsberedningen.

I motion Sf271 av Kjell-Arne Welin begärs ett tillkännagivande om införande av begreppet partiell sjukskrivning i enlighet med Trelleborgsprojektet. Motionärerna syftar till att utöka den nuvarande möjligheten att få hel eller halv sjukpenning till att avse också en fjärdedels och tre fjärdedels sjukpenning. Motsvarande önskemål framförs i motion Sf286 av Ingbritt Irhammar och Stina Eliasson som begär tillkännagivande om flexibel sjukskrivning i rehabiliterande syfte och i motion Sf330 av Birger Hagård som begär förslag om ytterligare grader av sjukskrivning. Anita Modin och Barbro Evermo Palmerlund begär i motion Sf238 ett tillkännagivande om att ersättning för arbetsresor i anslutning till sjukdomsfall i stället för sjukpenning i stort sett skall kunna utgå för de verkliga resekostnaderna utan byråkrati och resurserna härför samordnas.

Genom lagen (1985:1002) om försöksverksamhet inom sjukförsäkringsområdet, som gällt sedan ingången av år 1986, har inom vissa försäkringskassor tillämpats bestämmelser som medgett utgivande av även en fjärdedels och tre fjärdedels sjukpenning för att möjliggöra en effektivare rehabiliteringsverksamhet i anslutning till sjukdomsfall. För att underlätta återgång till arbetet i anslutning till sjukdomsfall har också en möjlighet öppnats att ersätta en försäkrads merutgifter för resor till och från arbetet upp till ett belopp som motsvarar den försäkrades sjukpenning.

Rehabiliteringsberedningen, som följt resultatet av försöksverksamheten, har föreslagit att nivåerna hel och halv sjukpenning kompletteras med två nya nivåer, en fjärdedels resp. tre fjärdedels sjukpenning. Beredningen har vidare föreslagit att det skall bli möjligt att ersätta en försäkrads verkliga merkostnader för resor till och från arbetsplatsen i samband med återgång till arbetet efter sjukdom.

Utskottet anser att resultatet av den fortsatta behandlingen av beredningens nämnda förslag bör avvaktas och att motionerna Sf271, Sf286, Sf330 och Sf238 inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

Med stöd av 3 kap. 7 § AFL får försäkringskassan, när det finns skäl till det, begära att nedsättningen av arbetsförmågan styrks genom intyg av läkare. Enligt riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1988:2) om kontroll i sjukpenningärenden m.m. skall läkarintyg i regel förete fr.o.m. den sjunde dagen efter sjukanmälningsdagen. Om särskilda skäl motiverar det får försäkringskassan ålägga den försäkrade att förete läkarintyg från och med en senare dag, ävensom från en tidigare dag.

I motion Sf241 av Claes Roxbergh m.fl. begärs, i syfte att minska trycket inom sjukvården, ett tillkännagivande om att läkarintyg vid sjukdom skall behövas först från den elfte sjukdagen.

Utskottet har erfarit att viss försöksverksamhet med utvidgning av rätten till egen sjukskrivning till 14 dagar bedrivits och att de hittillsvarande resultaten därav tyder på en ökning av sjukfallens varaktighet. Eftersom lagstiftningen ger utrymme för variationer av rätten till egen sjukskrivning förutsätter utskottet att frågan blir föremål för fortsatt uppmärksamhet inom riksförsäkringsverket och utskottet avstyrker bifall till motion Sf241.

Egenföretagares sjukpenningsskydd och frivillig sjukpenningförsäkring

Sjukpenninggrundande inkomst för den som har inkomst av annat förvärvsarbete än anställning beräknas i princip med ledning av den försäkrades taxering. Inkomsten av annat förvärvsarbete får dock inte beräknas högre än vad som motsvarar skälig avlöning för liknande arbete för annans räkning. Har en försäkrad under en följd av år redovisat lägre skatterättslig nettointäkt än vad som motsvarar skälig avlöning för liknande arbete för annans räkning skall enligt riksförsäkringsverkets föreskrifter hans sjukpenninggrundande inkomst av detta arbete beräknas med ledning av de tre senaste årens taxering. Den sjukpenninggrundande inkomsten får emellertid beräknas till högre belopp än den skatterättsliga nettointäkten i de fall den försäkrade på grund av särskilda förhållanden har en låg taxerad inkomst.

Fr.o.m. den 1 januari 1989 har den frivilliga sjukpenningförsäkringen byggts ut. Den omfattar alla som inte är obligatoriskt försäkrade för en sjukpenning som uppgår till garantinivån inom föräldraförsäkringen, för närvarande 60 kr. per dag, och som inte uppbär hel ålders- eller förtidspension. Det högsta ersättningsbeloppet skall motsvara garantinivån och det lägsta ersättningsbeloppet är 20 kr. Den som har fyllt 55 år får inte inträda i försäkringen.

Tre motioner rör frågor om egenföretagares sjukpenningsskydd. I motion Sf321 av Kjell Ericsson och Ingbritt Irhammar begärs en utredning om beräkningsgrunden för en egenföretagares sjukpenning. Motionärerna anser att den nuvarande beräkningsgrunden är orättvis genom att den kan omfatta den genomsnittliga inkomsten från de tre sista åren, samtidigt som sjukförsäkringsavgiften grundas på den aktuella inkomsten. Ivar Virgin begär i motion Sf317 ett tillkännagivande om att sjukpenning för egenföretagare bör utgå efter den inkomst på vilken sjukförsäkringsavgiften beräknas i stället för efter inkomstläget i en viss bransch. I motion Sf328 framhåller Karin Israelsson m.fl. behovet av en möjlighet att teckna frivillig sjukpenningför-

säkring som täcker inkomstförlusten vid sjukdom. Motionärerna begär i yrkande 4 att en möjlighet införs för egenföretagare att teckna frivillig sjukpenningförsäkring till ett belopp som tillsammans med det obligatoriska sjukpenningsskyddet inom den allmänna försäkringen motsvarar avtalsenlig lön i resp. yrke, dock högst ett belopp motsvarande 7,5 basbelopp per år.

När utskottet behandlade motionsyrkanden om egenföretagares sjukpenningsskydd vid föregående riksmöte (SfU 1987/88:22) hänvisade utskottet till att riksförsäkringsverket företog en översyn av egenföretagarnas sjukpenningsskydd och därvid undersökte möjligheterna att införa en frivillig sjukförsäkring för denna kategori försäkrade. Utskottet ansåg att resultatet av riksförsäkringsverkets översyn borde avvaktas och avstyrkte motionsyrkandena i fråga. Riksförsäkringsverkets översyn pågår fortfarande och utskottet anser därför att motionerna Sf321, Sf317 och Sf328 yrkande 4 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet behandlar i detta sammanhang slutligen motion Sf256 av Gudrun Norberg, vari yrkas förslag om lagändring som ger möjlighet att inträda i den frivilliga sjukförsäkringen efter 55 års ålder.

Fr.o.m. den 1 januari 1986 mjukades villkoren för tecknande av frivillig sjukförsäkring upp genom att ett tidigare villkor om att den försäkrade måste ha god hälsa togs bort. Motsvarande villkor togs bort för egenföretagare vad avsåg möjligheter att övergå till kortare karenstid. Utskottet har tidigare vid behandling av motioner som syftat till att 55-årsvillkoret skulle tas bort vid övergång till kortare karenstid framhållit att det kvarvarande åldersvillkoret fick ses som ett resultat av en försäkringsmässigt kalkylerad risk och att avskaffandet av detta villkor skulle rubba förutsättningarna för försäkringens finansiering (se SfU 1986/87:14). Utskottet anser att samma skäl kan anföras mot ett slopande av 55-årsvillkoret inom den frivilliga försäkringen och avstyrker bifall till motion Sf256.

D 1. Bidrag till sjukförsäkringen

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att till Bidrag till sjukförsäkringen anvisa ett förslagsanslag på 7 811 000 000 kr.

D 5. Bidrag till ersättning för närståendevård

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att till Bidrag till ersättning för närståendevård anvisa ett förslagsanslag på 4 500 000 kr.

Proposition 1988/89:83 om nedsättning i särskilda fall av avgiften för pensionärer vid sjukhusvård

Riksdagen har tidigare under innevarande riksmöte beslutat om ett nytt avgiftssystem för pensionärer vid sjukhusvård (prop. 1988/89:33, SfU5, rskr. 46). Beslutet innebar att det s.k. avgiftsfria året vid sjukhusvård togs bort för ålderspensionärer fr.o.m. den 1 januari 1989, samtidigt som ett nytt avgiftssystem trädde i kraft. I det nya avgiftssystemet får ålderspensionärer med hel pension och sådana förtidspensionärer med hel pension som åtnjutit avgiftsfri sjukhusvård under sammanlagt 365 dagar erlagga avgift vid sjukhusvård enligt samma principer som gäller vid sjukhusvård för sjukpen-

ningförsäkrade. Avgiften utgör en tredjedel av den per dag beräknade pensionen i form av ålderspension, pensionstillskott och ATP, dock högst 55 kr. per dag och tas ut genom avdrag vid utbetalning av pensionsförmånerna. Administrationen handhas av riks-försäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna.

Vid riksdagsbeslutet gav riksdagen regeringen till känna att regeringen skyndsamt skulle återkomma med ett förslag till riksdagen så att det nya avgiftssystemet kompletterades med bestämmelser om individuell prövning av avgiftsuttaget som kunde träda i kraft snarast möjligt och senast den 1 maj 1989. Reglerna härom skulle utformas så att de kunde tillämpas även på avgifter som hänförde sig till tid efter den 1 januari 1989.

I propositionen läggs fram förslag till lagstiftning om en individuell nedsättning av avgiften för sjukhusvård. Förslaget innebär att den allmänna försäkringskassan kan befria pensionären helt eller delvis från avgiften om det finns särskilda skäl med hänsyn till pensionärens ekonomiska förhållanden och behov av medel till bostad och/eller rehabilitering. Ansökan om sådan befrielse skall göras av pensionären hos försäkringskassan senast tre månader efter utgången av den kalendermånad då avdrag för avgiften gjordes. Reglerna om avgiftsnedsättning, som föreslås träda i kraft den 1 maj 1989, skall tillämpas även på avgifter som avser sjukhusvård för tid före ikraftträdandet. De pensionärer som fått avdrag för sjukhusvård före denna tidpunkt har möjlighet att ge in en ansökan om befrielse från avgiften senast den 31 juli 1989.

I propositionen framhålls bl.a. att det nya avgiftssystemet medför att avgifterna för många blir lägre än tidigare och i många fall kommer att understiga pensionärens normala kostnader för mat, tvätt m.m. Nedsättning bör därför endast kunna ske i undantagsfall och när de särskilda skälen föreligger. I normala fall bör nedsättning inte ske för en vårdperiod som understiger en månad men bedömningen kan bli annorlunda vid upprepad korttidsvård. Nedsättning bör inte heller medges som motsvarar några fåtal kronor per vård dag eftersom en sådan jämkning inte kan vara avgörande för pensionärens behov av bostad eller rehabilitering. När det gäller hänsynen till bostadskostnad bör befrielse helt eller delvis från avgiften normalt medges endast om vården inte är stadigvarande. Undantagsvis kan det dock finnas skäl att medge fortsatt befrielse från vårdavgiften under kortare tid, t.ex. för att möjliggöra en avyttring av bostaden.

Vid försäkringskassans bedömning av pensionärens ekonomiska situation skall enligt propositionen hänsyn tas inte bara till inkomster som pensionären har från den allmänna försäkringen utan även till andra inkomster inberäknat avkastning av förmögenhet. Någon befrielse bör enligt propositionen generellt sett inte komma i fråga för pensionärer som vid förmögenhetsberäkning enligt lagen om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension har tillgångar som medför en förhöjning av den beräknade avkastningen på förmögenhet.

Utskottet behandlar inledningsvis sex motionsyrkanden från den allmänna motionstiden i år och ett yrkande som väckts med anledning av propositionen. Yrkandena i fråga berör riksdagens beslut att avskaffa det fria året vid sjukhusvård för ålderspensionärer.

I motionerna Sf242 av Ragnhild Pohanka m.fl., Sf268 av Olof Johansson m.fl. yrkande 3, Sf283 av Lars Werner m.fl. yrkande 1, Sf307 av Agne Hansson och Marianne Jönsson yrkande 1 och Sf14 av Karin Israelsson m.fl. yrkande 1 begärs att det avgiftsfria året återinförs. I motion Sf283 yrkande 2 begärs också ett tillkännagivande om att de pensionärer som – om förslaget i yrkande 1 genomförs – förbrukat sitt avgiftsfria år skall erlägga avgifter enligt det nya systemet. För att finansiera återinförandet av det avgiftsfria året föreslår motionärerna i motion Sf283 yrkande 3 att anslaget E 16. Bidrag till allmän sjukvård m.m. under socialdepartementets huvudtitel skall höjas med 300 000 000 kr.

Utskottet finner inte anledning för riksdagen att ompröva sitt nyligen fattade beslut om att slopa det avgiftsfria året vid sjukhusvård för ålderspensionärer och avstyrker bifall till nyssnämnda motionsyrkanden.

Övriga motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen tar upp frågor i anslutning till uttalandena i propositionen om grunderna för en individuell avgiftsnedsättning.

I motion Sf14 av Karin Israelsson m.fl. yrkande 2 begärs ett tillkännagivande – om det ovan behandlade yrkandet 1 ej bifalls – att tillämpningen av möjligheten till individuell avgiftsnedsättning skall vara generös. Motionärerna nämner här särskilt tillämpningen vid kortare sjukhusvistelser och när stadigvarande vård föreligger. Motionärerna anser också att en prövning av nedsättningen av avgiften bör ske automatiskt utan ansökan. Ragnhild Pohanka m.fl. begär i motion Sf17 ett tillkännagivande om att pensionärer som haft undantagande från ATP generellt skall befrias från avgift (yrkande 1) och att möjlighet skall finnas att söka nedsättning även för kortare tids sjukhusvistelse än en månad (yrkande 2).

I såväl motion Sf15 av Sten Svensson m.fl. som motion Sf16 av Barbro Sandberg m.fl. begärs beslut av riksdagen att förmögenhet som är nedlagd i eget boende, såsom bostadsrätt, bostad på jordbruksfastighet, småhus eller fritidshus inte skall påverka bedömningen av rätt till avgiftsbefrielse.

Utskottet kan konstatera att regeringens förslag om individuell avgiftsnedsättning utformats i enlighet med de riktlinjer som gavs vid riksdagsbehandlingen av proposition 1988/89:33. Utskottet biträder sålunda de lagförslag som lagts fram i den förevarande propositionen. Utskottet avstyrker därmed också bifall till en begäran i motion Sf14 om ett tillkännagivande till regeringen av att möjligheten till avgiftsnedsättning skall prövas utan ansökan.

De uttalanden om tillämpningen av lagstiftningen som gjorts i propositionen ger enligt utskottets uppfattning utrymme för en generös tillämpning. Genom att reglerna för avgiftsnedsättning skall gälla generellt och måste tillämpas likformigt för alla pensionärer är det nödvändigt med en ganska detaljerad vägledning för försäkringskassorna för deras bedömning av när särskilda skäl för nedsättning skall anses föreligga. Bedömningen i propositionen om att i normala fall avgiftsnedsättning inte får ske för vårdperioder som understiger en månad men som i enskilda fall ger utrymme för en annorlunda bedömning innebär enligt utskottets uppfattning en rimlig avvägning av behovet av avgiftsnedsättning. Någon anledning att generellt befria undantagandepensionärerna från avgift anser utskottet inte föreligga.

utan dessa pensionärers ekonomiska möjlighet att erlagga avgift måste provas efter samma principer som skall gälla för övriga pensionärer. Utskottet avstyrker således bifall till motionerna Sf14 yrkande 2 och Sf17.

1988/89:SfU14

Vad gäller uttalandet i propositionen om att avgiftsnedsättning inte bör komma i fråga för pensionärer som får sitt kommunala bostadstillägg reducerat genom förhöjning av den beräknade avkastningen på förmögenhet har utskottet förståelse för de synpunkter som framförts i motionerna Sf15 och Sf16. Möjligheten till en avgiftsnedsättning bör enligt utskottets uppfattning inte vara avhängig av denna skärpningsregel inom KBT-systemet i de fall det endast är fråga om förmögenhet som är bunden i eget boende i form av en permanentbostad och/eller ett fritidshus. Förmögenhetstillgångar av detta slag bör därför inte hindra en avgiftsnedsättning om pensionärens ekonomiska förhållanden i övrigt är sådana att han saknar tillräckliga medel för att betala egen bostad och/eller för särskilda rehabiliteringsinsatser. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna med anledning av motionerna Sf15 och Sf16.

Hemställen

Utskottet hemställer

Sjukförsäkringen

1. beträffande *sänkt kompensationsnivå*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf336 yrkandena 1 och 3,
2. beträffande *effektiv insjuknandedag*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf334,
3. beträffande *regler vid korttidssjukdom*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf353 yrkande 1,
4. beträffande *arbetsgivarinträde*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Sf315 yrkande 2 och 1988/89:Sf353 yrkande 2,
5. beträffande *översyn av sjukförsäkringen*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf369 yrkande 1,
6. beträffande *flexibel sjukskrivning*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Sf271, 1988/89:Sf286 och 1988/89:Sf330,
7. beträffande *reseersättning*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf238,
8. beträffande *läkarintyg*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf241,
9. beträffande *egenföretagares sjukpenningskydd*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Sf317, 1988/89:Sf321 och 1988/89:Sf328 yrkande 4,
10. beträffande *55-årsgränsen*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf256,
11. beträffande *medelsanvisningen*
att riksdagen med bifall till proposition 1988/89:100, bil. 7, litt. D 1 till Bidrag till sjukförsäkringen anvisar ett förslagsanslag på 7 811 000 000 kr.,

12. beträffande *medelsanvisningen*
att riksdagen med bifall till proposition 1988/89:100, bil. 7, litt. D 5 till
Bidrag till ersättning vid närståendevård anvisar ett förslagsanslag på
4 500 000 kr.,

Proposition 1988/89:83

13. beträffande *återinförande av friåret*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Sf242, 1988/89:Sf268 yrkande
3, 1988/89:Sf283, 1988/89:Sf307 yrkande 1 och 1988/89:Sf14 yrkande
1,

14. beträffande *lagförslaget*
att riksdagen med bifall till proposition 1988/89:83 antar det i
propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen
(1962:381) om allmän försäkring,

15. beträffande *generös prövning m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Sf14 yrkande 2 och 1988/
89:Sf17 yrkande 2,

16. beträffande *generell avgiftsbefrielse*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sf17 yrkande 1,

17. beträffande *förmögenhet i boende*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Sf15 och 1988/
89:Sf16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet
anfört.

Stockholm den 9 mars 1989

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Gullan Lindblad (m), Börje Nilsson (s), Sigge
Godin (fp), Karin Israelsson (c), Lena Öhrsvik (s), Margit Gennser (m),
Ingegerd Elm (s), Margareta Persson (s), Barbro Sandberg (fp), Rune
Backlund (c), Margó Ingvardsson (vpk), Ragnhild Pohanka (mp), Maud
Björnemalm (s), Christina Pettersson (s), Bertil Persson (m) och Bo
Finnkvist (s).

Reservationer

1. Sänkt kompensationsnivå (mom. 1)

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Bertil Persson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Utskottet har"
och slutar med "och Sf334." bort ha följande lydelse:

De i motion Sf336 föreslagna besparingarna inom sjukpenningförsäkring-
en är naturliga mot bakgrund av de omfattande skattesänkningar som

moderata samlingspartiet föreslagit. Utskottet anser därför att sjukpenning-kompensationen för de första 89 dagarna av en sjukperiod per år bör kunna sänkas till 80 %.

Utskottet tillstyrker således förslaget i motion Sf336 yrkande 1 om sänkt kompensationsnivå inom sjukförsäkringen. Besparingseffekten bör som anføres i motion Sf336 yrkande 3 tillgodoföras statsbudgeten. Det bör ske genom en omfördelning av avgiftsuttaget. Regeringen bör lägga fram förslag till lagändringar i enlighet med vad som anförts i motionen i så god tid att förslaget kan träda i kraft den 1 januari 1990.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *sänkt kompensationsnivå*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf336 yrkandena 1 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

2. Effektiv insjuknandedag (mom. 2)

Sigge Godin och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "och Sf334." bort ha följande lydelse:

I avvaktan på resultatet av den i reservation 5 begärda översynen av sjukförsäkringen anser utskottet att den i motion Sf334 föreslagna besparing- en genom att sjukpenning inte skall utgå under insjuknandedagen bör genomföras. Om en effektiv insjuknandedag införs och denna kombineras med en 30-dagarsregel vid upprepat sjukfall kan en försäkrad teoretiskt få högst tolv karensdagar per år. För de allra flesta skulle antalet karensdagar bli mindre än tolv. I sammanhanget bör också beaktas det skydd mot inkomstbortfall vid sjukdom som kan ges genom avtal mellan parterna på arbetsmarknaden.

Utskottet tillstyrker sålunda motion Sf334 och anser att regeringen bör lägga fram förslag till förändrade regler i sjukpenningförsäkringen vilka bör träda i kraft den 1 juli 1989.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *effektiv insjuknandedag*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf334 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

3. Regler vid korttidssjukdom (mom. 3)

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Bertil Persson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "därför avslås." bort ha följande lydelse:

Såsom framhållits i motion Sf353 har den nya timsjukpenningen visat sig vara utomordentligt komplicerad och ge orimliga effekter. De undersökning- ar som gjorts inom vissa försäkringskassor visar att en stor del felaktiga ersättningar utgått och att kompensationsnivåerna varierat från hälften av den ersättning som bort utgå till dubbel ersättning. Konstruktionen av reglerna gör att det kan bli mer lönande att vara sjukskriven än att arbeta.

Dessutom har de nya reglerna visat sig mycket arbetskrävande för försäkringskassorna. Det är också uppenbart att reglerna har ett samband med de ökade kostnaderna för sjukförsäkringen och det ökade antalet sjukanmälningar. Enligt utskottets mening finns det därför anledning för regeringen att snarast föreslå förändringar i det nya regelsystemet. Det anförda bör med bifall till motion Sf353 yrkande 1 ges regeringen till känna.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *regler vid korttidssjukdom*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf353 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

4. Arbetsgivarinträde (mom. 4)

Gullan Lindblad (m), Karin Israelsson (c), Margit Gennser (m), Rune Backlund (c) och Bertil Persson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Utskottet behandlade" och slutar med "yrkande 2." bort ha följande lydelse:

I motionerna Sf353 och Sf315 har understrukits olika problem med den nya timsjukpenningberäkningen vad gäller kompensationsnivå och administration. Enligt utskottets uppfattning bör man pröva om inte dessa problem kan lösas genom ett arbetsgivarinträde under de första 14 sjukdagarna. Kostnadsutvecklingen inom försäkringen skulle härigenom minska. Dessutom skulle ett system med arbetsgivarinträde såsom t.ex. i Danmark frigöra personalresurser vid försäkringskassorna för angelägna uppgifter med rehabilitering för att förkorta sjukskrivningstiden vid längre sjukfall. För arbetstagarna skulle ett sjuklönesystem innebära en god trygghet vid sjukdom samtidigt som arbetsgivarna får ett ökat incitament till att motverka arbetsskador genom miljöförbättrande åtgärder. Utskottet anser sålunda att regeringen bör bereda ett förslag om arbetsgivarinträde som kan föreläggas riksdagen. Det anförda bör med anledning av motionerna Sf315 yrkande 2 och Sf353 yrkande 2 ges regeringen till känna.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *arbetsgivarinträde*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Sf315 yrkande 2 och 1988/89:Sf353 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

5. Översyn av sjukförsäkringen (mom. 5)

Sigge Godin och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "yrkande 1." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning finns det anledning att nu göra en bredare översyn av sjukförsäkringens regelsystem och gränsdragningen mellan detta system och andra sociala förmåner i enlighet med vad som anförts i motion Sf369. Såsom framhållits i motionen har de nya reglerna om ersättning vid korttidssjukdom medfört såväl administrativa problem som rättviseproblem.

Den tyngande hanteringen av arbetsskadeförsäkringen och sjukpenningförsäkringen har gjort att försäkringskassorna eftersatt kontrollen i sjukpenningärenden och inte heller fått tillräckligt utrymme för rehabiliteringsärenden. Det kan ifrågasättas om reglerna vid korttidssjukdom är tillräckligt träffsäkra vad avser kompensationsnivån och också om "tidsprofilen" mellan korttidssjuka och långtidssjuka är rimlig. Den ekonomiska barriär som råder mellan sjukförsäkringen och sjukvården bör också kunna rivas för att ge möjlighet till ett bättre utnyttjande av de ekonomiska resurserna och underlätta rehabiliteringen av långa sjukfall. En reform av sjukförsäkringen måste enligt utskottets uppfattning utarbetas i samförstånd med arbetsmarknadens parter. Det arbete som pågår inom pensionsberedningen bör omedelbart utvidgas till att täcka även sjukförsäkringen. Möjligheten till en sammanslagning av sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna bör prövas. Dessutom bör frågan om en utvidgad arbetsgivarperiod prövas och kopplingen mellan sjukförsäkringen och sjukvården belysas. Slutligen bör kompensationsnivåer och övriga villkor för försäkringen övervägas i relation till socialförsäkringens kostnader. Utskottet tillstyrker med det anförda bifall till motion Sf369 yrkande 1.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. *beträffande översyn av sjukförsäkringen*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf369 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

6. Egenföretagares sjukpenningsskydd (mom. 9)

Gullan Lindblad (m), Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Margit Gennser (m), Barbro Sandberg (fp), Rune Backlund (c) och Bertil Persson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "När utskottet" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Bestämmelserna om beräkning av en egenföretagares sjukpenninggrundande inkomst är inte samordnade med de bestämmelser som gäller för avgiftsuttaget. Avgiften beräknas på inkomsten enligt taxeringen medan sjukpenninggrundande inkomst inte får beräknas högre än som motsvarar skälig avlöning för liknande arbete för annans räkning, eller i vissa fall med ledning av de tre senaste årens taxering. Att egenföretagaren härigenom kan få erlagga avgifter för en högre inkomst än som grundar rätt till förmåner är otillfredsställande, varför reglerna bör ändras. Detta bör med anledning av motionerna Sf317 och Sf321 ges regeringen till känna.

Såsom framhålls i motion Sf328 har många småföretagare och speciellt lantbrukare ofta låga nettointäkter och därigenom också mycket dålig täckning för inkomstförlust vid sjukdom. Det finns därför enligt utskottets mening behov av en frivillig sjukförsäkring för egenföretagare som täcker denna inkomstförlust. Den nuvarande frivilliga försäkringen borde därför såsom framhållits i motion Sf328 utökas så att sammanlagd obligatorisk och frivillig sjukpenning kan utgå med ett belopp motsvarande avtalsenlig lön i resp. yrke. Det lägsta ersättningsbeloppet med däremot svarande avgift bör bestämmas till ett belopp motsvarande garantinivån inom föräldraförsäk-

ringen. Vidare bör förmånen – med däremot svarande avgift – beräknas på en inkomst av högst 7,5 gånger basbeloppet.

1988/89:SfU14

Regeringen bör därför lägga fram förslag om en frivillig sjukpenningförsäkring som tillgodoser de önskemål som framförts i motion Sf328 yrkande 4.

dels att moment 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

9. beträffande *egenföretagares sjukpenningsskydd*
att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Sf317, 1988/89:Sf321 och 1988/89:Sf328 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

7. 55-årsgränsen (mom. 10)

Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Barbro Sandberg (fp) och Rune Backlund (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 9 med "Fr.o.m. den" och slutar med "motion Sf256." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening finns det inga bärande skäl för att behålla bestämmelsen om att man måste inträda i den frivilliga sjukförsäkringen före 55 års ålder. Det begränsade skydd denna försäkring ger bör kunna omfatta alla som inte har möjlighet att vara obligatoriskt försäkrade fram till pensioneringen. Regeringen bör därför lägga fram förslag om att inträde i försäkringen skall kunna ske även efter 55 års ålder.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

10. beträffande *55-årsgränsen*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf256 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

8. Återinförande av friåret (mom. 13)

Karin Israelsson (c), Rune Backlund (c), Margó Ingvardsson (vpk) och Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "nyssnämnda motionsyrkanden." bort ha följande lydelse:

I reservation (c, vpk, mp) till utskottets betänkande SfU5 framhölls att pensionärer med låg pension fick vidkännas en stor extra kostnad om det avgiftsfria året slopades. Det fanns enligt reservanternas uppfattning inget extra utrymme i dessa pensionärers budget för extra avgifter i samband med sjukhusvård. I många fall var det de äldre pensionärerna som hade långa vårdtider och samtidigt låg pension. Dessa skulle i första hand få betala den besparing det slopade friåret medförde för statsbudgeten. Utskottet vidhåller denna uppfattning och anser att regeringen snarast bör lägga fram förslag som innebär att någon sjukvårdsavgift inte skall tas ut för de första 365 dagarna en ålderspensionär erhåller sjukhusvård. Därefter skall det nya avgiftssystemet tillämpas. Den kostnad återinförandet av det fria året medför bör anvisas på tilläggsbudget för budgetåret 1989/90. Det anförda bör med

anledning av motionerna Sf242, Sf268 yrkande 3, Sf283, Sf307 yrkande 1 och Sf14 yrkande 1 ges regeringen till känna. 1988/89:SfU14

dels att moment 13 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

13. *beträffande återinförande av friåret*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Sf242, 1988/89:Sf268 yrkande 3, 1988/89:Sf283, 1988/89:Sf307 yrkande 1 och 1988/89:Sf14 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

9. Generös prövning m.m. (mom. 15)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "De uttalanden" och på s. 12 slutar med "och Sf17." bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan i reservation 8 begärt att ett avgiftsfritt år vid sjukhusvård skall återinföras för ålderspensionärer, men att därefter avgiften skall erläggas enligt det nya avgiftssystemet. Vid tillämpningen av de möjligheter till nedsättning av avgifterna i vissa fall som nu föreslås i propositionen är det enligt utskottets uppfattning nödvändigt att bestämmelserna tillämpas generöst. Avgiftsnedsättning bör kunna ges även vid stadigvarande vård och vid kortare sjukhusvistelser om förutsättningarna i övrigt föreligger för sådan nedsättning. Vidare skall någon ansökan om avgiftsbefrielse inte behöva göras utan frågan härom bör provas automatiskt av försäkringskassan. Det anförda bör med bifall till motionerna Sf14 yrkande 2 och Sf17 yrkande 2 ges regeringen till känna.

dels att moment 15 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

15. *beträffande generös prövning m.m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Sf14 yrkande 2 och 1988/89:Sf17 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

10. Generös prövning m.m. (mom. 15)

Margö Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "De uttalanden" och på s. 12 slutar med "och Sf17." bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan i reservation 8 begärt att ett avgiftsfritt år vid sjukhusvård skall återinföras för ålderspensionärer, men att därefter avgiften skall erläggas enligt det nya avgiftssystemet. Vid tillämpningen av de möjligheter till nedsättning av avgifterna i vissa fall som nu föreslås i propositionen är det enligt utskottets uppfattning nödvändigt att bestämmelserna tillämpas generöst. Avgiftsnedsättning bör sålunda kunna ges även vid kortare sjukhusvistelser om förutsättningarna i övrigt föreligger för sådan nedsättning. Det anförda bör med bifall till motion 1988/89:Sf17 yrkande 2 ges regeringen till känna.

dels att moment 15 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1988/89:SfU14

15. beträffande *generös prövning m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf17 yrkande 2 och med anledning av motion 1988/89:Sf14 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

11. Generös prövning m.m. och generell avgiftsbefrielse (mom. 15 och 16)

Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "De uttalanden" och på s. 12 slutar med "och Sf17. " bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan i reservation 8 begärt att ett avgiftsfritt år vid sjukhusvård skall återinföras för ålderspensionärer, men att därefter avgifter skall erläggas enligt det nya avgiftssystemet. Vid tillämpningen av de möjligheter till nedsättning av avgifterna i vissa fall som nu föreslås i propositionen är det enligt utskottets uppfattning nödvändigt att bestämmelserna tillämpas generöst. Sålunda bör någon avgift inte tas ut av pensionärer som haft undantagande från ATP. Avgiftsnedsättning bör också kunna ges vid kortare sjukhusvistelser om förutsättningarna i övrigt föreligger för sådan nedsättning.

dels att momenten 15 och 16 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

15. beträffande *generös prövning m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf17 yrkande 2 och med anledning av motion 1988/89:Sf14 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

16. beträffande *generell avgiftsbefrielse*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sf17 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

Särskilt yttrande

Ytterligare sjukpenningnivåer

Gullan Lindblad (m), Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Margit Gennser (m), Barbro Sandberg (fp), Rune Backlund (c), Ragnhild Pohanka (mp) och Bertil Persson (m) anför:

I motionerna Sf271, Sf286 och Sf330 har framhållits angelägenheten av att ytterligare sjukpenningnivåer införs. Utskottet har avslagit motionerna med hänvisning till att rehabiliteringsberedningen lagt fram förslag om att ytterligare två sjukpenningnivåer, en fjärdedels och tre fjärdedels sjukpenning, skall införas och att resultatet av den fortsatta behandlingen av beredningens förslag bör avvaktas. Vi vill med detta yttrande understryka angelägenheten av att beredningens förslag om ytterligare sjukpenningnivåer snarast genomförs med hänsyn till den stora betydelse en flexibel sjukskrivning har för rehabiliteringsarbetet.

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

1988/89:SfU14

Bilaga

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1962:381) om allmän försäkring¹

dels att 2 kap. 10 § och 20 kap. 10 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 2 kap. 12 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

10 §²

Frågor om sjukvårdsersättning prövas i andra fall än som avses i andra stycket av den allmänna försäkringskassa, hos vilken den försäkrade är inskriven eller skulle ha varit inskriven, om han uppfyllt åldersvillkoret i 1 kap. 4 §. Denna försäkringskassa får dock uppdra åt en annan försäkringskassa att pröva sådana frågor.

Frågor om sjukvårdsersättning enligt 2, 3 och 5 §§ samt ersättning enligt 4 § som inte hänför sig till visst vårdtillfälle prövas av den försäkringskassa inom vars verksamhetsområde vårdgivaren bedriver sin verksamhet. Det samma gäller sjukvårdsersättning i övrigt i de fall där den försäkrade inte är och inte heller under den förutsättning som sagts i första stycket skulle ha varit inskriven hos allmän försäkringskassa.

Frågor om avgift för sjukhusvård enligt 12 § prövas av den försäkringskassa hos vilken den försäkrade är inskriven.

Frågor om avgift för sjukhusvård enligt 12 och 12 a §§ prövas av den försäkringskassa hos vilken den försäkrade är inskriven.

12 a §

Försäkringskassan får besluta om befrielse helt eller delvis från avgiften enligt 12 §, om det finns särskilda skäl med hänsyn till den pensionsberättigades ekonomiska förhållanden och behov av medel till bostad eller särskilda rehabiliteringsinsatser.

För att få befrielse enligt första stycket skall den pensionsberättigade ansöka om det hos försäkringskassan senast tre månader efter utgången av den kalendermånad då avdrag för avgiften gjordes.

20 kap.

10 §³

Beslut av en allmän försäkringskassa som har fattats av tjänsteman i ärenden om försäkring enligt denna lag skall omprövas av kassan, om det

Beslut av en allmän försäkringskassa som har fattats av tjänsteman i ärenden om försäkring enligt denna lag skall omprövas av kassan, om det

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 1988:1543.

³ Senaste lydelse 1986:1195.

begärs av en enskild som beslutet angår och beslutet inte har meddelats med stöd av 10 a §. Omprövningen skall göras av socialförsäkringsnämnden om beslutet gäller fråga som avses i 3 kap. 7-9 eller 17 § eller 20 kap. 3 eller 4 §.

begärs av en enskild som beslutet angår och beslutet inte har meddelats med stöd av 10 a §. Omprövningen skall göras av socialförsäkringsnämnden om beslutet gäller fråga som avses i 2 kap. 12 a §, 3 kap. 7-9 eller 17 § eller 20 kap. 3 eller 4 §.

Vid omprövningen får beslutet inte ändras till den enskildes nackdel.

Om omprövning begärs av ett beslut och riksförsäkringsverket överklagar samma beslut, skall försäkringskassan inte ompröva beslutet. Begäran om omprövning skall anses som ett överklagande.

1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 1989 och tillämpas på avgifter som avser sjukhusvård efter utgången av år 1988.

2. I stället för tidsfristen enligt 2 kap. 12 a § andra stycket gäller i fråga om avgifter som föranlett avdrag på pensionsförmåner före den 1 maj 1989 att ansökan om befrielse skall göras hos försäkringskassan senast den 31 juli 1989.

